

tíðindablaðið sosialurin

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevandi: P/f Sosialurin ©
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirskjótari: Krisjan Dahl
Blaðfólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórrinn Smith
Ljósmyndari: Kaimar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurin
Prent: P/f Pressan 1981

oddagrein

Nú má slakast

UM LANDIÐ ALT fer í hesum døgum fram slíkt óført virksemi sum ongan tíð áður.

NAKAÐ er í gerð fyrri hitt almenna, tó kanska ikki so nógv sum onkuntíð, men eru kommunalu og privatu stór-arbeiðini so mikið størri og fleiri.

ER HETTA FRAMBURÐUR, so eiga vit eisini at fegnast um hesi í løtuni so óføra arbeiðsfremjandi tiltøk og bert at vóna, at úrslitini ikki roynast okkum sum kálkaðar gravir, tá av tornar.

FYRST AV ØLLUM fegnast vit um teir böttu inntøkumøguleikarnar hjá arbeiðandi fólkinum og harvið so sanniliga eisini hjá landi og kommunum, sum vituligt mest dúva upp á hesar lönir, almennu starvsfólkalønirnar og fiskimannalønirnar, tá neyðugi skatturin skal álíknast.

MEN henda frøi kann, so leingi annað neyðugari arbeiði ikki fæst frá hondini, ikki verða meira enn hálv og taka vit við í metingina tað lønarliga vanbýti, sum nakrir av trúgvastu framleiðsluøðlum landsins, eitt nú fiskavirkisfólk okkara, eru fyrri í vit-leysu kappingini um ta nústani so háttvirðu arbeiðsmegin, so fáanar henda frøi burtur í einki.

Tí sum skilið nú er, so verða fiskavirki okkara skjótt avmannað og ikki minst man tað vera trúgva og ábyrgdarfulla fiskavirkisfólk okkara fyrri at takka, at hesi virki so dánt hóra ein dag av í senn. Tí betur enn onnur skilir hetta fólk, at júst teirra vinna er eitt av áluttum landsins, men hetta fólk skilir eisini, at júst henda vinna er vánaligast fyrri til at kunna ganga munandi lønarkrøvum á mæti.

SERLIGA MEINT plaga hesi virki at verða rakt av manningartroti um summarið, men hevur góð hjálp verið í skúlaundmumum, men við øktu inntøkumøguleikum aðrastaðni verða fiskavirkin árið við sviðið soð.

HUGSTOYTANDI er eisini innihaldið í eitt nú undgómssendingum útvarpsins, sum í longri tíð ikki hava snúð seg um annað enn hvussu biligt tað er at ferðast uttanlands og at áttanda floks-, tígunda floks-, students- ella HF-prógvi ikki kann verða tikið í Føroyum, uttan at farast má suður á Miðjarðarhavið.

EINKI ILT ORD um, at ungdomar okkara eftir loknan skúla leingjast eftir onkrum øðrum enn bókinu, men tað hevði ikki verið av leið, um skúla-lærarar, sum tíðum standa fyrri hesum ferðalögum, ikki so bráðliga vundu uppalandi skylduni á høvðið, men gjørdur meira burturúr at greiða teimum ungu frá, at brúk var fyrri teimum í framleiðsluni, í samfelagnum — hetta sum annars so mong teirra siga seg ikki at hava kenslu av.

VIT FEGNAST lönkaranna vegna um lønarligu yvirbjóðingina umframt gjald fyrri fleiri tímar enn arbeitt verður, sum einamest útlendsku byggifyritøkurnar — eisini tær, ið gera fyrri okkum »tímalønt« rísaarbeiði hava mett »hóskiligt« sum føroyskt lønarlag.

MEN eins nógv óttast vit hetta bólgnaða útreiðsluðøði, sum hvørki hitt almenna ella privatu tænaðstovnunum kunnu liva við — uttan í seinna enda niðurskurð í arbeiðsplássum, lønum og hækking í tænaðstovnaði mótvegis vanliga borgaranum.

SAMAN við hesum ólíkindum og mestsum óbroyttum útflutningsprísum hava vit best hugsandi uppskriftina fyrri eini rimmar-infláttin.

SLIKA Niðurbrotandi figgjarstøðu ynskir eingin sjálvbjargishugsandi føroyingur, hóast tað til allar tíðir vilja vera teir »keisarans óvinir«, sum ditto sær at venda slíkari fólksins vanlagnu til egnan fyrirum.

VIÐ LANDSBANKA til at stýra hesum fløgum, serstakliga uttanlandslánum, tað veri seg við ella uttan alment veðhald — og uttan mun til hvussu »bilig« hesi lán kundu verið, høvdu vit ikki bert havt tamarhald á skuldbindingini uttanlands, men eisini á innlendis fløgum og byggivirkseminum — fyrri ikki um at tala, á arbeiðsmarknaðarviðurskiftinum.

SERLIGA hetta seinasta skylda vit arbeiðandi fólki okkara, tí sum orðtakið sigur: — »Arbeiðarin er altíð sína lön verður«.

HETTA ÁSANNA nakrir av arbeiðarum okkara meira enn aðrir í hesum døgum, men fremsta skylda okkara má vera at fremja tryggastu arbeiðs-viðurskifti so ongum, æðrenn frálíður, nýtist at ivast um, hvat hann veruliga er verður.

Kr.

Duga føroyingar at tosa?

Glepsið, frumstadda vanmegnarskríð frá hús-skógvamálmonnum og hjálparleysum »málreinsarum«, eins og Jeffrei í Fjurtanda, eru tekin um, at vend er komin í aggressivum áskoðanum á hvat »føroyskt mál« er — og »eigur« at vera. Tá andaligi harðskapurin sýnir sína hjálparleysu harðræðishond frá filabeinstornastoltleikanum móti vanliga fólkinum og máli tess, so er tað eitt tekin um, at Johnny Thomsen í »Brá« nr. 8 man hava verið heinrakin við gjøgnumgongd síni av »Ensk-føroysku orðabókini«. At filabeinstornaprofetarnir færa seg longur og longur frá føroyska málveruleikanum, er ikki nakað nýtt. Rísin og kellingin atlaða, sigur gamal gjáarslatur, at draga Føroyar til Íslands, men tá sólin reis, vórðu tey at blágrýti, og tað ævintýrið varð slept.

I dag royna Jeffrei & Co eitt nýtt ævintýr. At billa føroyingum inn at íslendingar eru teir einastu sum duga at tosa føroyskt. Tí hava vit fingið stovnar, gódnar av fjøldini, sum hava til endamáls at taka málið úr munni fjøldarinnar, at gera fjøldina fremmandgjørda frá egna munni og talu síni og geva andan upp til elituna úti á Debesartøð, sum við frøðisligum hegni komponerar eitt nýtt mál, sum líkast »formálinum« eins mikið og møgulegt nú kann vera. Tí navnið »filabeinstornagnarskarar«.

Hendurnar náa ikki niður at jørðini.

Alt í lagi — íslenskt er eitt vakurt og væl skipað mál — fyrri íslendingar. Eins og enskt er tað fyrri ensktalandi heimsmeirlutan, kinesiskt fyrri kin-verjar og danskt fyrri danskarar. At norskt ljóðar komiskt í summa manna oyrum, er bert eitt estetiskt hjábrigdi.

Skal eitt mál vera livandi, má tað vera í støðugari broyting í mun til tillaging til tað samfelag tað er eitt amboð í. Málið er ikki eitt listarverk ella ein heilag kúgv, sum vit málsleysu skulu dyrka mótvegis gudinum á Setrinum, nei, málið er okkara, tað er fyrst og fremst eitt amboð í samskipti manna millum, tað skal trívast, mennast, viðkast, mýkjast, vera samskiptissamboð (kommunikationsamboð) manna millum heldur enn ein steinveð høgmynd á Debesartøð.

At patentologar vilja gera málið til nakað trongt, stívirðið og fjart frá

máli mælir fólki til at lesa ummælið hjá Johnny Thomsen í nýggjasta Brá.

gerandislivinum, tað sýnir bert, at teir í síni frástøytandi neurotisku egosentrismu og avbyrgjandi sjálgvleið, royna at fremmandgera føroyska fólkið og tess náttúrliga tungumál frá einum »ídeal« — typiskum« máli, har skeitt verður óvundsjúkt til íslenskt og skravað verður út av tí, ið av ymskum orsökum kundi havt ein farna av skandinaviskum.

Hesir »frøðingar« sum stilla seg upp sum málsligir undangangstarvar, gloyma, at eins væl og føroyskt og íslenskt hava somu rót, so hava tey skandinavisku málini somu rót sum okkara mál. Hesi skandinavisku mál eru tó meiri broytt frá formálinum enn íslenskt og føroyskt, tí tey hava ikki verið so avbyrgd frá umheiminum. Hvi tað skal vera ein deyðasynd fyrri føroysk orð ella vendingar at líkjast onkrum donskum, skandinaviskum ella enn verri: al-tjóðligum, er ilt at skilja, alt frá moralskum, vísindaligum ella etiskum sjónarmiðum.

Skulu vit tráhaldast um filabeinstornahugsjónirnar og tráa aftureftir til tað fornorrøna, so kann tað vera at onkur við etymologiskari (málsögu-ligari) orðabók í hendi fer at tráa enn meir eftir uppuna fornorrøna málsins, heilt móti germanskum vøgguni (sum hevur »spilt« tað danska málið, sum ofta verður umtalað niðurstendi av tjóðskaparmálmonnum sum »plattýsk dialekt« (tá eru danir nærri við germanska upp-

runan enn íslenska forn-málið!), og gerast vit tá ikki nøgd við germanska upprunamálið, tá kunnu vit dragast upp í indoeuropeisku fosturkekuna, sum alrahest góðursettist túsundir av árum fyrri Kristus onkustaðni í Sibiria. Líka veit eg — men eins mikið og fróðskaparkannarnarinn kanska.

Og møguleiga endar tað við eini fullkomiligrari afturvendan til steinöldina, har upprunaligi málsupprunin bert innihelt tey orð: ja og nei. Tá tann fyrsti steinaldarmaðurin mótmælti konu síni fyrstu ferð, tá skapadist orðið »nei«, ella »njet« ella »no« ella »ne-pas« ella hvat tað nú er. Hvussu langt aftur skulu vit fara í upprunan fyrri at goðskriva eitt »føroyskt« orð, sum ikki er komið »uttanifrá«?

Hvat við at skoða fram-eftir í staðin fyrri at stremba aftureftir? Tit sum tosa í álvara um at stovna universitet her á klettum, vølsignaðir, skal tað vera heimfødíspeki heldur enn heimspeki sum skal valda á einum slíkum »universiteti«?

Tí filabeinstornamenn, bardagin er longu taptur við tykkara støðutakan. Sjálvandi eiga vit at rekja okkara mál, og hvørki eg, mini ella Johnny munnu vilja tí nakað ilt, men eg eri ivasamur um ikki fróðskaparmenn eins og glepsandi aggressivi Jeffrei er meiri ilt enn gott. Hann tók málið úr munni barnanna, tá eg gekk í barnaskúla og hann tungutepti tey við sinum »mállærum« sum als ikki samsvaraðu málinum við bærn áttu